

การส่งเสริมการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา

The Visiting and Worshipping Campaign of 9 Buddhist Temples for Enhancing the Intellectual Value in Bangkok Metropolitan Region

มานพ นักการเรือน^{1*}
Manop Nakkannrian^{1*}
บานชื่น นักการเรือน²
Banchuen Nakkannrian²
กรุณา มธุลากรังสรณ์³
Karuna Mathulapransan³
พระมหาวิระชาติ โปธา⁴
Phramahaweerachat Potha⁴
ทองใบ ชีรนนันทกุล⁵
Thongbai Dhiranandankura⁵
ฐากูร หอมกลิ่น⁶
Thakul Homklin⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) ศึกษาการส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา 3) เปรียบเทียบการส่งเสริมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการไหว้พระ 9 วัดเพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญาของพุทธศาสนิกชน และ 4) ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการส่งเสริมของวัด

1 รองศาสตราจารย์ ปร.ค. (สังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทร : 085-0560-268 อีเมล : manopsrc@hotmail.com

1 Associate Professor Ph.D. (Social Sciences) Mahamakut Buddhist University Sirindhornvidyalaya Campus

* Corresponding Author e-mail : manopsrc@hotmail.com

2 ปร.ค. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อีเมล : noraphiya@gmail.com

2 Ph.D. (Political Science) Mahamakut Buddhist University Sirindhornvidyalaya Campus e-mail : noraphiya@gmail.com

3 ปร.ค. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อีเมล : karunakhanthong@gmail.com

3 Ph.D. (Political Science) Mahamakut Buddhist University Sirindhornvidyalaya Campus e-mail : karunakhanthong@gmail.com

4 ปร.ค. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อีเมล : Pm_weera@hotmail.com

4 Ph.D. (Political Science) Mahamakut Buddhist University Sirindhornvidyalaya Campus email : Pm_weera@hotmail.com

5 พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ มาสเตอร์ ออฟฟิไซท์ (รัฐศาสตร์/ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อีเมล : thongbai_thira@yahoo.com

5 Rear Admiral Associate Professor M.PHIL. (Political Science/International Relations) Mahamakut Buddhist University Sirindhornvidyalaya Campus e-mail : thongbai_thira@yahoo.com

6 ปร.ค. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อีเมล : thakul_h@hotmail.com

6 D.P.A. (Public Administration) Mahamakut Buddhist University Sirindhornvidyalaya Campus e-mail : thakul_h@hotmail.com

ในการไหว้พระ 9 วัด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้พระ 9 วัด ในเดือนมิถุนายน จำนวน 323 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ดับเบิลยู จี คอชเรน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแล้ว และได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ .95

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของวัด โดยรวม อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง การส่งเสริมของวัด โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พุทธศาสนิกชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุต่างกัน มีผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้น มีผลไม่แตกต่างกัน ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา มีดังนี้ ด้านการปรับปรุงศาสนพิธี ไม่ตรงตามหลักพระธรรมวินัย ควรจัดศาสนพิธีให้สอดคล้องกับหลักพระศาสนา ด้านการจัดนิทรรศการในวัด ไม่มุ่งใจให้เข้าไปชม ควรปรับปรุงข้อมูลให้น่าสนใจ และด้านการจัดอุทยานการศึกษาขึ้นในวัด คือ ต้นไม้พุดได้ ซึ่งเขียนคติพจน์ติดไว้ไม่เพียงพอ ควรเขียนคติพจน์ติดไว้ให้เพียงพอ

คำสำคัญ : การส่งเสริม การไหว้พระ 9 วัด คุณค่าทางปัญญา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the potentiality of temples in Bangkok Metropolitan Region, 2) to study the visiting and worshipping campaign of 9 Buddhist temples for enhancing the intellectual value, 3) to compare the visiting and worshipping campaign of 9 Buddhist temples and 4) to study problems and guideline to the problem solutions. This research was the survey research. 323 samples determined using W.G. Cochran were people who visited the temples in June. The research tool was the questionnaire that was checked by experts and had the value of reliability .95.

The research results were as follows : The research findings were revealed that the potentiality of 9 temples was at the almost often level in the overall picture. The visiting and worshipping campaign of 9 Buddhist temples was at the almost often level. The results of hypothesis testing were revealed that Buddhists with different age were significant difference at significant statistic level 0.05. Problems and guideline to the problem solutions were as follows : firstly, the aspect of Buddhist activities was not based on the principles of Buddhism. Therefore, Buddhist activities should be performed according to the principles of Buddhism. Secondly, the aspect of exhibition in the temples was not attractive. Therefore, the exhibition should be updated by stressing on attractive information. And lastly, educational park in the temples was Dhamma talking trees that were not enough. So, it should be planted more trees for making park lively and posted Dhamma on the tree sufficiently.

Keywords : Campaign, the Visiting and Worshipping of 9 Buddhist Temples, the Intellectual value

บทนำ

การไหว้พระ 9 วัด ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเป็นกิจกรรมซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น เป็นเรื่องการไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นสิริมงคล พร้อมทั้งความเชื่อและวิธีการสักการะแต่ละแห่งเพื่อ เสริมความเป็นมงคลกันอย่างสูงสุด เช่น ไปไหว้พระ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ต้องไปไหว้ “พระแก้วมรกต” ด้วยรูป เทียน ดอกบัวคู่ เพื่อ “แก้แหวนเงินทองไหล มาเทมาตลอดปี” “ไหว้พระวัดชนะสงคราม อุปสรรค ร้ายพ่ายแพ้” “ไหว้พระวัดอรุณ ซีวิตโรจนรุ่งทุกวันคืน” ไหว้พระวัดกัลยาณมิตรฯ ไหว้ “พระประธานหรือ หลวงพ่อช่าปออง” ด้วยรูป 3 ดอก เทียนแดงคู่ เพื่อ “ความสวัสดิมีชัย เดินทางปลอดภัย” ไหว้พระ วัดใหญ่ชัยมงคล ทำให้มีชัยเหนือทุกสิ่ง ซึ่งเป็นเรื่องของการ อ่อนวอน ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้ประสบความสำเร็จหรือให้แคล้วคลาดจากภัยอันตราย เป็นการให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือ แม้แต่คนที่ไปไหว้พระ กันเอง ก็เป็นการไปเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อ่อนวอน ให้ช่วยเหลือเช่นกัน จนขาดการพึ่งพาตนเอง ถ้าคนใน สังคมไม่มีความรู้ในสิ่งที่ตนเองเคารพเชื่อถืออย่างถูกต้อง ก็จะถูกชักนำไปในทางความเสื่อมเสีย เช่น อาจเสีย ทรัพย์สินเงินทอง ไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้สังคม ไม่มีปัญญาเป็นฐาน ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมการไหว้ พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา คือมีปัญญา เป็นตัวกำกับในการมีความเชื่อที่มีต่อการไหว้พระ วัฒนธรมท้องถิ่น ตลอดจนถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ในวัด เป็นการเสริมสร้างปัญญา ให้พึ่งตนเอง ไม่อ่อนวอน ขอความช่วยเหลือจากสิ่งภายนอก ใ้บุชรา กราบไหว้บุคคลที่ควรบูชาและสิ่งต่าง ๆ ที่ควรบูชา เพื่อเป็นการให้รู้คุณค่าของบุคคลหรือสิ่งของที่ เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มองเห็นคุณค่าดีเป็นสำคัญ และ การปฏิบัติต่อบุคคลหรือสิ่งนั้นตามความเหมาะสม ได้ด้วยความจริงใจ เป็นการนำคนไปสู่สังคมแห่ง การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า “การส่งเสริมการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนใน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่าทาง ปัญญา” เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตและปัญญาทางพระพุท ธศาสนาที่สมบูรณ์ของพุทธศาสนิกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของวัดในเขตกรุงเทพ มหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา
3. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมของวัดในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการไหว้พระ 9 วัด เพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญาของพุทธศาสนิกชน จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุน
4. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการ ส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่า ทางปัญญา

สมมติฐานของการวิจัย

การส่งเสริมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑลในการไหว้พระ 9 วัดเพื่อให้มีคุณค่าทาง ปัญญาของพุทธศาสนิกชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและ ปัจจัยสนับสนุนต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาหรือตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของพุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้ พระ 9 วัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใน เดือนมิถุนายน ในด้านเพศ อายุ อาชีพและจำนวน

ครั้งทีไปไหว้พระ 9 วัด และพื้นที่ จำนวน 40,000 คน และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ศักยภาพของวัดในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

คือ การส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัดของ พุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้าน การปรับปรุงศาสนพิธีให้มีความหมายตรงตามพระ ชรรมวินัย ประหยัด เรียบง่าย และปราศจากอบายมุข 2) ด้านการจัดนิทรรศการในวัด และ 3) ด้านการจัด อุทยานการศึกษาขึ้นในวัด

2. ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้พระ 9 วัดในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 323 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ วัดใน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ จังหวัด สมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม และจังหวัดปทุมธานี

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา คือ ใช้ระยะเวลา ในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ การแจกแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นเวลา 6 เดือน ใน พ.ศ. 2558

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยโดยมี ประชากร ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้พระ 9 วัดใน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในเดือนมิถุนายน จำนวน 40,000 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่ ไปไหว้พระ 9 วัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในเดือนมิถุนายน จำนวน 323 คน ซึ่งได้โดยการกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ดับเบิลยู จี คอชแรน (W.G. Cochran) ใช้ในกรณีไม่ทราบขนาดประชากร เมื่อ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้ว จึงใช้การเลือกกลุ่ม ตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้พระ 9 วัดในเขตกรุงเทพ มหานครและปริมณฑล ในเดือนมิถุนายน ใช้การ วิเคราะห์หาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) พบว่า พุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้พระ 9 วัดในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในเดือนมิถุนายน เป็น เพศชาย ร้อยละ 55.40 มีอายุ 40 ปีลงมา ร้อยละ 69.70 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 41.80 มีจำนวนที่ไปไหว้พระ 9 วัด 5 ครั้งลงมา ร้อยละ 65.30 และอยู่ในพื้นที่เขตปริมณฑล ร้อยละ 74.90

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของวัดในเขตกรุงเทพ มหานครและปริมณฑล พบว่า ศักยภาพของวัดในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑลของพุทธศาสนิกชนที่ ไปไหว้พระ 9 วัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในเดือนมิถุนายน โดยรวม อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.78$, $SD = .04$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า มีการให้พระทุกรูปในสังกัดมีภาพลักษณ์ที่ดี เมื่อประชาชนพบเห็นจักเกิดความศรัทธา อยู่ในระดับ เกือบทุกครั้ง 3.98 รองลงมาคือ มีการให้พระสงฆ์ที่ศึกษา ธรรมดีแล้วให้ได้มีโอกาสเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน อยู่ ในระดับเกือบทุกครั้ง 3.94 และสุดท้ายคือ มีการคัดสรร อบรมบุคคลผู้ที่จะมาบวชในพระพุทธศาสนา อยู่ใน ระดับเกือบทุกครั้ง 3.44

ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมของวัดในการไหว้ พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา ใช้การวิเคราะห์ หาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) พบว่า การส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัดของ พุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ เกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.75$, $SD = .04$) และเมื่อพิจารณาใน แต่ละด้าน พบว่า ด้านการจัดอุทยานการศึกษาขึ้น ในวัด อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.86$, $SD = .05$) รองลง มา คือ ด้านการจัดนิทรรศการในวัด อยู่ในระดับเกือบ

ทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.73$, $SD = .04$) และสุดท้าย คือ ด้านการปรับปรุงศาสนพิธีให้มีความหมายตรงตามพระธรรมวินัย ประหยัด เรียบง่าย และปราศจากอบายมุข อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.86$, $SD = .05$) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า การส่งเสริมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการไหว้พระ 9 วัด เพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญาของพุทธศาสนิกชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุนต่างกัน มีผลแตกต่างกัน พบว่าการส่งเสริมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการไหว้พระ 9 วัด เพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญาของพุทธศาสนิกชนที่มีเพศอาชีพ จำนวนครั้ง พื้นที่และปัจจัยสนับสนุนต่างกัน มีผลโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ แต่ที่มีอายุต่างกัน มีผลโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ผลการวิเคราะห์ ปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาการส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการปรับปรุงศาสนพิธีให้มีความหมายตรงตามพระธรรมวินัย ประหยัด เรียบง่าย และปราศจากอบายมุข คือ จัดศาสนพิธีไม่สอดคล้องกับหลักพระศาสนา ไม่นั่นประหยัดและไม่สร้างความเข้าใจแก่พุทธศาสนิกชนเท่าที่ควรจะเป็น จึงควรจัดศาสนพิธีให้สอดคล้องกับหลักพระศาสนาเน้นประหยัดและเรียบง่าย

ด้านการจัดนิทรรศการในวัด คือ ข้อมูลที่นำมาจัดนิทรรศการเป็นของเก่าและไม่ได้อ่าเรื่องที่สนใจเพื่อให้อ่านเข้าไปชม จึงควรปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยและหาเรื่องที่สนใจให้แก่นักที่เข้าไปชม

ด้านการจัดอุทยานการศึกษาขั้นในวัด คือ ดันไม้พูดได้ ซึ่งเขียนคติธรรมหรือคติพจน์ดีไว้ไม่เพียงพอ จึงควรเร่งปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นและเขียนคติพจน์ดีไว้ให้เพียงพอ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า สักยภาพของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของพุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้พระ 9 วัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในเดือนมิถุนายน การส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง การส่งเสริมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการไหว้พระ 9 วัด เพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญาของพุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน มีผลโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้ **การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** พบว่า ศักยภาพของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลของพุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้พระ 9 วัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในเดือนมิถุนายน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.78$, $SD = .04$) ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า วัดที่พุทธศาสนิกชนไปไหว้พระ 9 วัด ล้วนแต่เป็นวัดที่มีชื่อเสียงและมีคนไปในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก พระภิกษุสามเณรในวัดดังกล่าวจึงได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เช่น ห่มผ้าเป็นปริมณฑล ไม่เจรจกันเสียงดัง แบ่งงานกันทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาธรรมและให้มีโอกาสเผยแพร่ธรรมแก่ประชาชน จึงทำอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ โสภาก และคณะ [1] หลักการของกองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่า "ศาสนานี้เป็นที่พึ่งทางใจ ดังนั้น การปกครองสงฆ์ให้มีพฤติกรรมและการกระทำที่เหมาะสม นับเป็นเรื่องสำคัญเบื้องต้นที่พระทุกรูปพึงปฏิบัติ เข้าอาวาสควรดำเนินการให้พระทุกรูปในสังกัดมีภาพลักษณ์ที่ดี เมื่อประชาชนพบเห็น

จักเกิดความศรัทธา ถือเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เบื้องต้นแล้ว และจะต้องพยายามบริหารวัดให้มีอาคารสถานที่ อาณาบริเวณเหมาะสมต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรมทั้งในส่วนของภิกษุ สามเณรและประชาชน ให้สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา มีความสงบรวมเย็น ทำให้อยากเข้ามาหาความสงบและศึกษาธรรม รวมทั้งสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนที่มาวัดหรืออยู่ใกล้วัดด้วย” ธรรมนันทน์ บัวจันทร์ [2]

การศึกษาวិเคราะห์การส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัด ของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลเพื่อหามิคุณค่าทางปัญญา พบว่า การส่งเสริมของวัดในการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนเพื่อหามิคุณค่าทางปัญญา โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.75, SD = .04$) ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า เนื่องจากวัดดังกล่าว เป็นทั้งวัดที่ส่งเสริมการไหว้พระเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงได้พยายามจัดวัดให้มีบริเวณร่มรื่น สวยงาม สะอาด และสงบ โดยมีการจ้างเจ้าหน้าที่ฆราวาสฝ่ายต่าง ๆ มาจัดการดูแล และได้เน้นมอบหมายให้ผู้ที่มีความรู้ ศาสนพิธีได้ช่วยอธิบายให้ผู้เข้าร่วมศาสนพิธีได้เข้าใจถึงขั้นตอน ความสำคัญและความหมาย ตลอดจนได้ประสานงานเรื่องการจัดนิทรรศการกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น จึงทำให้อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรลิกา อังกูร [3] เรื่อง “ความพร้อมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยผ่านการนำชมศิลปวัฒนธรรมจำนวน 15 วัดในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า วัดส่วนใหญ่มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้วัดมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ได้แก่ การปลูกต้นไม้ การจัดสวน หอ่อม ความสะอาดของบริเวณวัดความเป็นสัดส่วนของเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส และสอดคล้องกับการวิจัยของ รศ.นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ [4] เรื่อง “ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร”

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารการอนุรักษ์ ศาสนสถาน และการท่องเที่ยว มีความสำคัญอย่างน้อย 2 ประการข้างต้น การให้ศาสนสถานดำรงอยู่ได้อย่างยาวนาน ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ จากการศึกษาผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งการบริหารจัดการของผู้รับผิดชอบจะแตกต่างกันตามลักษณะความสำคัญของวัด และจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปทัศนศึกษา จำนวนมากที่สุด คือ วัดพระศรีรัตนศาสดารามและวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จะมีการบริหารการจัดการสมัยใหม่ กล่าวคือ มีจำนวนผู้ดูแลที่เป็นฆราวาสจำนวนมาก โดยแบ่งหน้าที่กันทำในด้านการรักษาความสะอาด ความปลอดภัยในทรัพย์สิน และวัดยังเกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐเข้ามาดูแลบูรณะร่วมกัน ส่วนวัดที่มีนักท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยยังมีการบริหารจัดการโดยเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาสและมอบหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งดูแล อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของการศึกษารวมชนมีส่วนเข้ามาดูแลค่อนข้างไม่มากนัก

การวิเคราะห์ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการไหว้พระ 9 วัดเพื่อหามิคุณค่าทางปัญญาของพุทธศาสนิกชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีผลแตกต่างกัน พบว่าการส่งเสริมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการไหว้พระ 9 วัดเพื่อหามิคุณค่าทางปัญญาของพุทธศาสนิกชนที่มีเพศ อาชีพ จำนวนครั้ง พื้นที่และปัจจัยสนับสนุนต่างกัน มีผลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า พุทธศาสนิกชนที่มีเพศ อาชีพ จำนวนครั้ง พื้นที่และปัจจัยสนับสนุนต่างกัน ต่างก็มีความศรัทธาต่อพระรัตนตรัย ชอบไปไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ต้องการคดิธรรม แกร็ดความรู้ทางศาสนาที่ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ที่ละเอียดลึกซึ้ง มีความสนใจการฝึกสมาธิภาวนาในวันหยุดและวันหยุดพักผ่อนเช่นเดียวกัน ตลอดจนได้รับความเพลิดเพลิน ความสุขทางใจในการไปไหว้พระ 9 วัดและรับรู้ว่า

วัดมีการจัดหาเจ้าหน้าที่มาแนะนำทั้งในส่วนกิจกรรมทางศาสนาและประวัติศาสตร์ของวัด ตลอดจนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีกด้วย จึงทำให้มีผลไม่แตกต่างกัน แต่ที่อายุต่างกัน มีผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ก็ปรากฏผลได้ว่าพุทธศาสนิกชนที่มีอายุต่างกัน ย่อมทำให้มีประสบการณ์การรับรู้การส่งเสริมการไหว้พระ 9 วัดของวัดที่สนับสนุนด้านนี้แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีประสบการณ์มากเห็นข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อมาอธิบายกิจกรรมทางศาสนาและอื่น ๆ มากกว่า ส่วนผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ย่อมคาดหวังจะได้รับคุณค่าทางปัญญาให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงทำให้มีผลแตกต่างกันดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า จัดวัดให้มีบริเวณร่มรื่น สวยงาม สะอาด และสงบ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกข้อ เป็นการแสดงถึงพุทธศาสนิกชนนอกจากต้องการไปไหว้พระเพื่อต้องการบุญ อีกส่วนหนึ่งต้องการพาบุตรหลานไปพักผ่อนในวัด ซึ่งเลือกวัดที่มีบริเวณร่มรื่นสวยงามและมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องความสะอาดอีกด้วย จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร คือ เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะกรุงเทพมหานครและเจ้าคณะจังหวัดควรกำหนดเป็นนโยบายให้มีการจัดวัดให้เป็นรมณีสถาน โดยร่วมมือกันระหว่างวัดพุทธศาสนิกชนที่ไปไหว้พระ 9 วัด และชุมชนบริเวณวัดดังกล่าว

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการจัดศาสนพิธีให้ประหยัดและเรียบง่าย จึงมีข้อเสนอแนะให้เจ้าอาวาสวัดที่มีพุทธศาสนิกชนไปไหว้พระ 9 วัด ควรมีการปรับปรุงการจัดศาสนพิธีต่าง ๆ ที่มีปัญหาเกี่ยวกับความสุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือยอย่างมาก คือ งานบวช งานศพ การทอดกฐิน

การทอดผ้าป่า พิธีฝังลูกนิมิตและฉลองพระอุโบสถ ให้เป็นไปอย่างประหยัดและเรียบง่าย

ผลการวิจัยพบว่า การจัดให้มีนิตรรศการขึ้นภายในวัด ควรมีการจัดสื่อที่จูงใจให้พุทธศาสนิกชนไปไหว้พระ 9 วัด สนใจเข้าไปชมกระดู้นให้เกิดความอยากรู้ประวัติศาสตร์วัด ท้องถิ่นและหลักพระศาสนาที่สอดแทรกอยู่ในนั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางจัดวางผังวัดให้เป็นสัดส่วนเพื่อให้วัดเป็นระเบียบ
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและบริการข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับการทำการเรียไ้ไปตามแนวทางพระพุทธศาสนาเพื่อไม่ให้เป็นเชิงพุทธพาณิชย์

เอกสารอ้างอิง

- [1] บุญเลิศ โสภกา และคณะ. (2553). วัดพัฒนา 52. กรุงเทพมหานคร : กองพุทธศาสนสถานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- [2] ธรรมนันท์ บัวจันทร์. (2553). คู่มือประกอบการเผยแพร่พระพุทธศาสนา : ภาคปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร : กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- [3] รติกา อังกูร. (2544). “ความพร้อมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยผ่านการนำชมศิลปวัฒนธรรม. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [4] นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์, และคณะ. (2553). “ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.